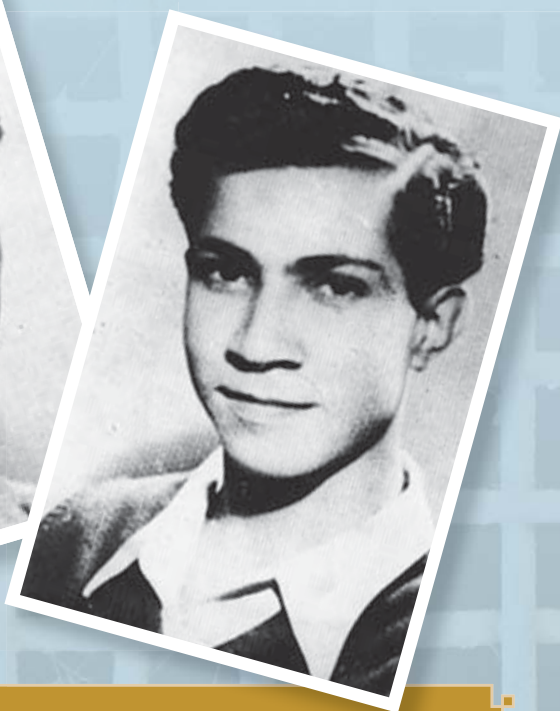
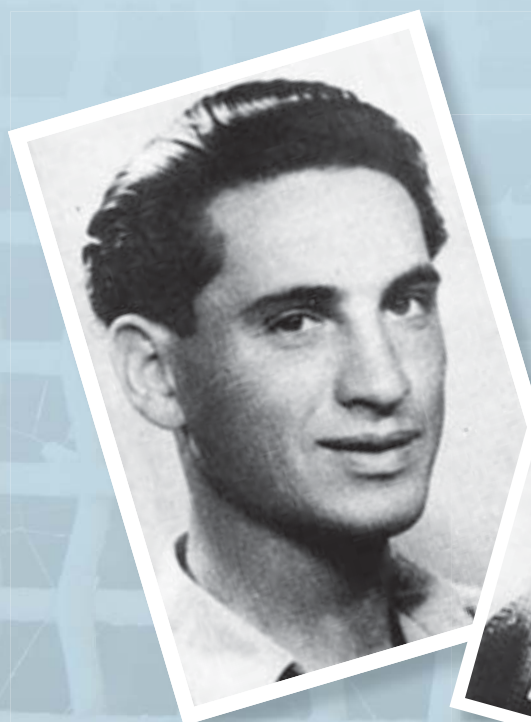

מדינת ישראל
משרד הביטחון - יחידת המוזיאונים
מוזיאון אסירי המחתרות - ירושלים

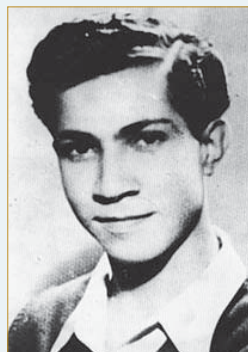
מוזיאון אסירי המחתרות
ירושלים
עולי הגרדום
משה ברזני ומאיר פיינשטיין

רקע לתקופה

בתקופת השלטון הבריטי בארץ (1917-1948), בעקבות הפגיעות של הערבים ביישוב היהודי והתגברות המתח ביחסי היישוב עם הבריטים - נקטו לוחמי האצ"ל ולח"י בפעולות כנגד הבריטים והערבים. הבריטים הגיבו ביד קשה, ביצעו מעצרים ומאסרים של חברי המחתרות ואף העלו לגרדום 13 מהם. פרשת גבורתם והקרבתם של משה ברזני ומאיר פיינשטיין מהווה חלק ממסכת זו.

משה ברזני

נולד בעיראק ב-ב' בתמוז תרפ"ו (14 ביוני 1926) למשפחה מרובת ילדים, עמה עלה ארצה בגיל שש. בשל מצבה הדחוק של המשפחה סייע בפרנסתה, וכנער הצטרף ללח"י והשתתף בפעולות חבלה ומיקוש. משה נתפס ב-9 במרץ 1946 בירושלים בסמוך למחנה שנלר הבריטי כשברשותו רימון-יד, עמו התכוון להתנקש במפקד הדיוויזיה התשיעית הבריטית.

מאיר פיינשטיין

נולד ב-ט' בתשרי תרפ"ח (5 באוקטובר 1927) בעיר העתיקה בירושלים להורים ממוצא רוסי. למד בישיבת "עץ חיים" שבה כיהן הרב אריה לויין כ"משגיח". מאיר התייתם מאביו בגיל צעיר ועל כן סייע בפרנסת המשפחה. את אימוניו הראשונים עשה במסגרת "ההגנה". בגיל 16 הצטרף לחיל ההנדסה של הצבא הבריטי לאחר שזייף את גילו, ועם שחרורו מהשירות הצטרף לאצ"ל. מאיר היה נהג רכב המילוט, בפעולת פיצוץ תחנת הרכבת בירושלים שבוצעה ב-30 באוקטובר 1946. הפעולה נועדה לפגוע בתשתיות ששימשו את הממשלה והצבא הבריטיים. התחנה פוצצה אך במהלך המילוט פתחו הבריטים באש שפצעה אותו קשה. עקבות הדם הסגירו את מאיר לידי הבריטים, ובמהלך הטיפול בו נאלצו הרופאים לכרות את ידו.

ידיעות אחרונות, 17 מרץ 1947

שני חברי המחתרת נשפטו בשני משפטים נפרדים, במהלכם סירבו לשתף פעולה עם השופטים ולהכיר בסמכות בית הדין הצבאי הבריטי לדון אותם. לאורך המשפט ובמהלך הקראת כתב האשמה עיין משה בספר תנ"ך. הוא נשא הצהרה קצרה בגנות הבריטים והתריס כלפיהם: "בתליות לא תפחידונו". לאחר הקראת פסק הדין קם על רגליו ושר את "התקווה" בקול רם. מאיר עיין במהלך המשפט בכתבי ז'בוטינסקי וגם הוא נשא הצהרה בגנות הבריטים תוך שהוא מאזכר את השואה: "האותנו תפחידו במוות? אותנו, שבמשך שנים האזנו לשקשוק גלגלי הקרונות ההם, שהובילו את אחינו, את הורינו, את טובי עמנו לשחיטה?" המשפחות ואישי ציבור רבים פנו לשלטון הבריטי בבקשת חנינה לשניים, אך הבקשות נדחו.

מאיר פיינשטיין (מימין) ומשה הורוביץ מובלים כבולים למשפטם בבית הדין הצבאי בירושלים, מרץ-אפריל 1946, באדיבות מכון ז'בוטינסקי

תמות נפשי עם פלישתים

"תמות נפשי עם פלישתים", קטע מתחריט מתוך "תנ"ך בתמונות" מאת גוסטב דורה, הוצאת ספרים סיני, שנות ה-40 של המאה ה-20

שני הנידונים שהו באותו תא נידונים למוות בבית הכלא המרכזי בירושלים. ביוזמת חברי שתי המחתרות שבתוך הכלא, בהסכמת הנידונים ובאישור מפקדי המחתרות שבחוק, הוחלט לסכל את ביצוע גזר הדין. המסרים הועברו בין היתר באמצעות פתקים המוטמנים בקליפת בננה שהוכנסה אליהם בסל המזון היומי. התכנית הייתה לבצע פעולה כ"מעשה שמשון" – חברהם יחדירו לתאם שני רימונים, ובבוא פמליית הבריטים להעלותם לגרדום, ישליכו השניים רימון אחד לעבר הבריטים ובשני יתאבדו.

המתח היה עצום – השניים נקרעו בין לחץ המשפחות, שהתחננו שיחתמו על בקשת חנינה, ובין רצונם להיות נאמנים לדרכם. יום לפני ביצוע פסק הדין, נעתר מאיר פיינשטיין וחתם על בקשת החנינה, תוך שהוא מציין כי הוא עושה זאת רק כדי להרגיע את משפחתו וללא אמונה כי גורלו ישתנה. הבקשה הופנתה לנציב העליון הבריטי, אך כנראה לא הועלתה לדיון בזמן.

אסיר לח"י אליעזר בן-עמי הרכיב בין כתלי הכלא שני רימונים בתוך תפוזים שאת תוכנם רוקן ואת קליפתם סגר בעדינות. ה"תפוזים" הוברחו לתאם בין המצרכים שהועברו אליהם בסל המזון.

העברת דואר מחתרתי, בקליפת בננה, איור: אליעזר בן-עמי

עצירים שהו בבית הכלא בירושלים בתאי המאסר הרגילים או בצינוק (אם נחשדו בעבירה חמורה שהצריכה את בידודם). רק לאחר שנגזר דינם למוות בבית המשפט, הם נכלאו בתאי הנידונים הצמודים לגרדום.

משה ברזני נכלא בתא הנידונים למוות ב-17 במרס 1947. בתאים שהו כבר דב גרונר, שנידון על השתתפותו בפעולת החרמת נשק ממשטרת רמת גן (23 באפריל 1946), ושלושת נידוני "ליל ההלקאות" (29 בדצמבר 1946): מרדכי אלקחי, יחיאל דרזנר ואליעזר קשאני. ארבעת נידונים אלו הועברו לעכו ב-14 באפריל 1947 והועלו שם לגרדום כעבור יומיים ב-16 באפריל 1947.

מאיר פיינשטיין ודניאל אזולאי נידונו למוות ב-3 באפריל 1947, על חלקם בפעולת פיצוץ תחנת הרכבת בירושלים. השניים הובלו מבית המשפט לבית הכלא בעכו – כנראה בשל הצפיפות בתאי הנידונים למוות בירושלים. הם הועברו לירושלים ב-16 באפריל 1947 לאחר העלתם לגרדום של דב גרונר ושלושת נידוני "ליל ההלקאות".

עונשו של דניאל אזולאי, שהתברר בדיעבד שהיה מושגל של ההגנה באצ"ל (תופעה שלא הייתה ייחודית להגנה), הומתק למאסר עולם, ולכן הוא הועבר לתא אסירי ההגנה (מספר 23). מאיר הוכנס לתא הנידונים שבו שהה משה על מנת שמשה יעזור לו בביצוע פעולות יום יומיות בשל ידו הקטועה.

בית הכלא המרכזי, שחזור תא הנידונים למוות

ערב ההוצאה להורג

ערב ההוצאה להורג, ב' באייר תש"ז (21 באפריל 1947), ביקר בתאם הרב יעקב גולדמן (1906-1986) רב בתי הסוהר בתקופת המנדט מטעם הוועד הלאומי. לבו כאב עליו בשל הפגישה עם שני בחורים צעירים רגע לפני מותם.

להפתעתו עמדו מולו, שני בחורים נחושים שביקשו סליחה ממשפחותיהם, אך אמרו כי הם הולכים בראש מורם לקראת גורלם. הרב אמר: "אתם מבקשים סליחה?! והרי במקום שהרוגי מלכות עומדים, אין איש יכול לעמוד".

הוא המשיך ותיאר את המעמד: "נפרדתי מהם סמוך לשעה אחת עשרה בלילה, לאחר שיחה ערנית ממושכת בדברים העומדים ברומם של עולם: קידוש השם, גבורה יהודית בתולדות עמנו ומותו של שאול המלך, אשר נפל על חרבו למען כבוד ישראל... השיחה התנהלה בפרוודור הקטן שלפני התא בו היו סגורים. הוציאו אותם מן התא בבגדים אדומים ועמדנו בפרוודור, שם עמד סרג'נט בריטי ששמר עליהם. הם אמרו לי: 'אנחנו רוצים שתודה לסרג'נט, הוא בחור טוב, הוא התייחס אלינו יפה'".

הרב יעקב גולדמן, שילוב עדויות, ללא ציון תאריך, ארכיון מוזיאון אסירי המחתרות - ירושלים.

הרב ביקש לומר עמם ביחד את הפיוט "אדון עולם" ובעקבות הצעתו של משה הם שרו אותו. הרב גולדמן התרגש מהמעמד והחליט כי עליו להיות נוכח עמם בבוקר בשעתם האחרונה, דבר שלא היה מקובל. הם ניסו בטיעונים שונים לשדלו שלא יגיע, אך הוא, שלא היה מעורב בתכנית, חשב כי הם רוצים להקל עליו ולכן עמד על דעתו, כי היה לו חשוב שהפנים האחרונות שהם יראו יהיו פני יהודי אוהב. הם הבינו כי לא יוכלו לבצע את אשר תכננו כאשר הרב עומד בסמוך, ולגלות לו את תכניתם לא רצו כי חששו שיתנגד לה משום קדושת החיים.

"אבי האסירים" הרב אריה לוי ביקר את מאיר ומשה בבית הכלא, אך לא בערב הוצאתם להורג. לסוגייה מדוע הרב לא ביקרם, יש שלושה הסברים אפשריים:

- הוצאה להורג היא הליך בריטי ממסדי, המתקיים בהשתתפותם של בעלי תפקיד רשמי ולכן התאים הרב יעקב גולדמן שהיה "רב בתי הסוהר מטעם הוועד הלאומי".

- ליבו של הרב נשבר ביודעו שעומדים לתלות שניים מאהובי נפשו. כך למשל מצטט שמחה רז: "וכי חטאו בני? שאל, 'ועל מה להם להתוודות? וכי יש צדיקים יותר גדולים בעולם מאלה העולים לגרדום למען קידוש השם וישראל?'"

(רז שמחה, איש צדיק היה - מסכת חיו של רבי אריה לוי, ירושלים 1991, עמ' 185).

- הרב אריה לוי שותף על ידי לוחמי המחתרות בסוד התכנית ולא נתן את הסכמתו לכך ולכן לא היה טעם שיהיה איתם ברגעי חייהם האחרונים. (שם, עמ' 186-189).

הרב השתתף למחרת הוצאתם להורג בהלוויתם שנערכה בהר הזיתים, ושם "היספדותים, היכרתים והערצתים..." (שם, עמ' 186).

אָדון עולם

אָדון עולם אָשור מֶלֶךְ	בְּלִי רֵאשִׁית בְּלִי תַכְלִית.
בְּטָרְסָם כָּל יַצִּיר נִבְרָא:	וְלוֹ הָעֵז וְהַמְשָׁרָה:
לַעֲת נַעֲשֶׂה בְּחִפְצוֹ כָּל.	וְהוּא אֱלִי וְחִי גּוֹאֲלִי.
אֲזִי מֶלֶךְ שְׁמוֹ נִקְרָא:	וְצוֹר חֲבָלִי בַּעַת צָרָה:
וְאַחֲרֵי כָּלֹת הַכֹּל.	וְהוּא נָסִי וּמְנוֹס לִי.
לְבַדּוֹ יִמְלֹךְ נוֹרָא:	מִנֶּת כּוֹסֵי בְּיוֹם אֶקְרָא:
וְהוּא הָיָה. וְהוּא הָיָה.	בְּיָדוֹ אֶפְקִיד רוּחִי.
וְהוּא יְהִי בְּתַפְאָרָה:	בַּעַת אִישׁוֹן וְאַעֲיָרָה:
וְהוּא אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי.	וְעַם רוּחִי גִוְיָתִי.
לְהַמְשִׁיל לוֹ לְהַחְבִּירָה:	ה' לִי וְלֹא אֵיכָא:

פיוט "אדון עולם", מופיע בסידור התפילה של רוב עדות ישראל לפני תפילת שחרית

ספר התנ"ך

לאחר שהרב יצא מתאם על מנת לחזור בבוקר, העביר מאיר פיינשטיין ספר תנ"ך בתמונות לסוהר תומס הנרי גודווין וביקש ממנו לסור לקצה המסדרון. לפי עדותו של הרב גולדמן, היה גודווין ה"סרג'נט הבריטי הטוב", ומסיבה זו, ככל הנראה, רצו השניים להרחיקו כדי שלא יפגע מהפיצוץ המתוכנן.

בתנ"ך רשם מאיר את מילותיו - מילותיהם האחרונות:

"בצל הטרדום, 21.4.47, אחייל האנלי,
בעומדק על המשמר, לפני עלותינו
לטרדום, קבל את התנ"ך למלכרת
ולכות שצמדנו בכבוד וצדנו בכבוד.
טוב לחיות עם נשק בידיים, מאשר
לחיות עם ידיים למלאה
מאיר פיינשטיין."

השניים חיבקו זה את זה, הרימון בין לבבותיהם, וכנראה שרו את "התקווה". כאשר נשמע קול נפץ עמום, הבינו חבריהם בכלא כי יד הבריטים לא תהיה בהם.

הסוהר תומס הנרי גודווין במדי שוטר בריטי, 1945 לערך

אין עדות כי משה ומאיר, שרו את "התקווה", אולם מכיוון שהיה זה שירם האחרון של כל עולי הגרדום בתקופת המנדט הבריטי, ניתן להניח שאף הם נשאו אותו רגע לפני מותם.

הצהרות בפני בית המשפט

הצהרת משה ברזני

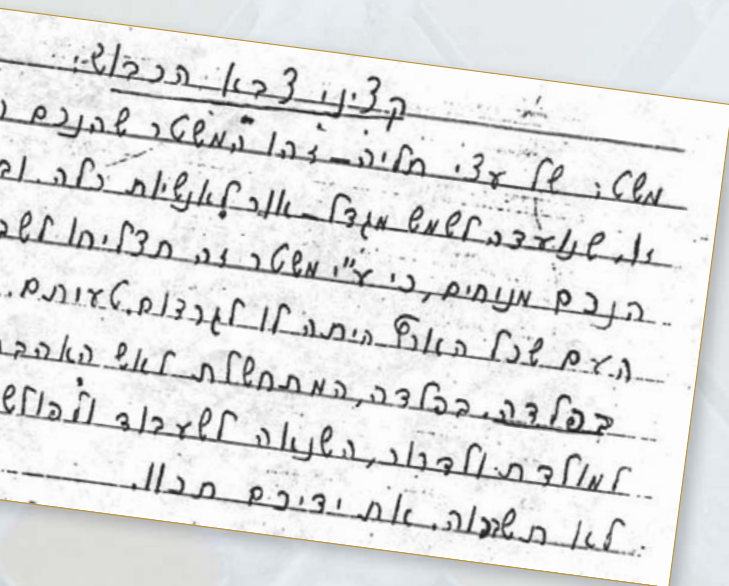
"העם העברי רואה בכם אויב ושלטון זר במולדתו. אנו, אנשי לוחמי חרות ישראל, לוחמים בכם לשחרור המולדת. במלחמה זו נפלתי בשבייכם ואין לכם כל רשות לשפוט אותי. בתליות לא תפחידונו ולהשמידנו לא תצליחו. עמי, וכל העמים המשועבדים לכם, ילחמו באימפריה שלכם עד חרמה!"

משה ברזני, הצהרה בפני בית הדין הצבאי, ירושלים 17 במרץ 1947

צוואת ברזאני: לקרא דף יומי מספר סבו

המשקיף, 23 באפריל 1947

בצוואתו בעל פה, שהועברה למשפחה על ידי הרב יעקב גולדמן, ביקש משה לקרוא כל יום עמוד מהספר "מנחת יהודה" שנכתב על ידי הרב המקובל יהודה פתייה - אחיו של סבו (מצד אמו), ראובן פתייה.

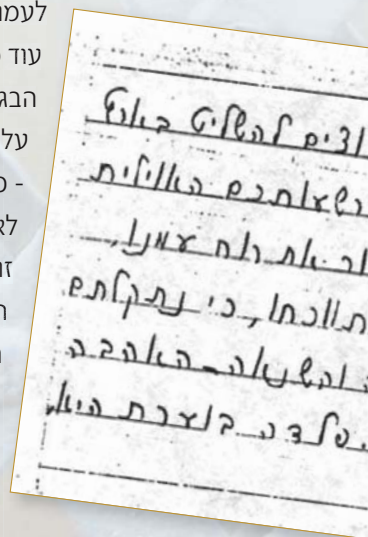
הצהרת מאיר פיינשטיין

"קציני צבא הכיבוש!

משטר של עצי תליה, זהו המשטר שהנכם רוצים להשליט בארץ זו, שנועדה לשמש מגדל-אור לאנושות כולה, וברשעותכם האווילית הנכם מניחים, כי על ידי משטר זה תצליחו לשבור את רוח עמנו, העם שכל הארץ הייתה לו לגרדום. טעיתם. תיווכחו, כי נתקלתם בפלדה. בפלדה המתחשלת לאש האהבה והשנאה - האהבה למולדת ולדרור, השנאה לשעבוד ולפולש. פלדה בוערת היא. לא תשברוה. את ידיכם תיכוו.

מה רב עיוורונכם, עריצים בריטיים! וכי לא השגחתם עדיין מי התייצב נגדכם במסע זה, שאין לו דוגמא בתולדות העמים?! האותנו תפחידו במוות? אותנו, שבמשך שנים האזנו לשקשוק גלגלי הקרונות ההם, שהובילו את אחינו, את הורינו, את טובי עמנו לשחיטה, שאף לה אין דוגמא בהיסטוריה האנושית? אותנו, ששאלנו, והננו שואלים את עצמנו יום יום: במה טובים אנו מהם, ממיליוני אחינו? במה זכינו? הרי יכולנו להיות ביניהם ואיתם בימות הפחד וברגעי הגסיסה? לשאלות אלו הבאות וחוזרות, ישנה במצפוננו תשובה אחת: נשארנו בחיים לא בכדי לחיות ולצפות בתנאים של עבדות ודיכוי, לטרבלינקה חדשה. נשארנו בחיים, בכדי להבטיח חיים, חופש וכבוד לנו, לעמנו, לבנינו ולבני בנינו, לדורי דורות. נשארנו בחיים, בכדי שלא יישנה עוד מה שאירע שם, ומה שקרה ועלול לקרות תחת שלטונכם, שלטון הבגידה, שלטון הדמים.

על כן אותנו אין להפחיד. למד למדנו - ובכמה קורבנות חינו למדנו - כי יש חיים הגרועים ממוות, ויש מוות הגדול מן החיים. ואם עדיין לא הבינותם את החיזיון הזה של האומה שאין לה מה להפסיד זולת כבלי שעבודה, זולת פרספקטיבה של מיידנק חדשה, אות היא כי הוכיתם בסנוורים בכדי שתורו מן הבמה שממנה מורידה ההשגחה העליונה את כל אלה הקמים על העם הנצחי לכלותו. אשור, בבל, יוון, רומא, ספרד וגרמניה - קדמו לכם, אך אתם תבואו בעקבותיהם. חוק עולם הוא. זאת רצייתי לומר לכם, קצינים בריטיים, לכם ולשולחיהם. ובאשר לי - שבוי אנוכי והנני דורש יחס כאל שבוי מלחמה".

מאיר פיינשטיין, הצהרה בפני בית הדין הצבאי,
ירושלים 25 במרץ 1947 (ההצהרה נכתבה במקור בכתיב חסר)

הדים לפרשה

הטור השביעי

בְּלִיל הַהֲתַאֲבָדוֹת

אַל נִסֵּב אֶת צִיגֵינוּ. לְשׂוֹא וְהִנַּחֵשׁ
לְהוֹדָה שֶׁל אוֹתָהּ שְׁעַת לַיִל.

שׂוֹא נָדָם. כִּי דוֹבֶרֶת לְשׁוֹן הָאֵשׁ
כָּה שָׂרְטוּ אֶת עֲצָמָם הַשְּׁנִימִים.

כֵּן, גְּבֵה תֹאֲמִינֹת בְּלִילָה כְּהוּא.
מְוִלוֹ

שָׂרֵי גוֹי עַל נִבְשָׁת

מְהִי־אוֹר, כְּצִקְקָר, אֵל חוֹרֵם הֶרְחָעוּ
יִכְנָגֵב הַנִּתְקָס בְּשִׁשָּׁע.

וְקָטְנוּ עַד גְּחוּךְ, נִלְעָגִים וְרִיקִים,
לְבָלְרִי מְהִינֹת!

עַד עָסֵר שְׁקִלֹ קָסַע

מְקַטְרֵם הַשְּׁעוּס, הִקְרִיבֵם הַנְּעִימִים
הַשְּׁבוּגִים הַמְּסַבֵּחַ וְהַסְתִּי.

כִּי עַד־רַבֵּעַ, לְמַעַנָּה מְקַדֵּשׁ קָהֵלָם,
נִבְּבוּ שְׁנֵי נְדוּנִים,

עַם קָרֵב נִבְּבוּ, יִסְדֵּר.

וְחִמְרֵי בְּשִׁלְשָׁה אֶת אֲדוֹן־עוֹלָם,

אֶסֶר צֹאֵת מִקֵּם אִם מְהִינֹת.

אַל נִסֵּב אֶת צִיגֵינוּ. בְּתֹאֲמִינֵם

שְׁעִית־אֶרְבֹּן בְּצִרָה לֹא־דוֹעָקָת.

פרשת גבורתם והקרבתם של משה ברזני ומאיר פיינשטיין הסעירה את הציבור שהגיב על נחישותם ועוז רוחם. הדים לפרשה התעוררו אף 60 שנה לאחריה עת הוחזר התנ"ך של מאיר פיינשטיין למשפחתו ולמוזיאון אסירי המחתרות - ירושלים.

"בליל ההתאבדות"

נתן אלתרמן (1910-1970) פרסם את השיר ב"טור השביעי", המהווה חלק משירתו הפוליטית שלושה ימים לאחר האירוע. השיר משקף את המאבק המר שניטש ביישוב על "הדרך הנכונה" שעל פיה יש לנהוג כדי להקים את המדינה. אלתרמן רואה בהם גיבורי נצח שעל העם להתגאות בהם, אך בו זמנית הוא בא חשבון עם מפקדיהם - מנהיגי מחתרות אצ"ל ולח".

מאבק פנימי זה מהדהד בשיחה שהתנהלה בין שני הנידונים לרב יעקב גולדמן בצינוק המוות:

"...אנחנו מקווים שהמשפחות שלנו יבינו שאנחנו גם בנים נאמנים לעוד משפחה - משפחת עם ישראל, ועשינו מה שעשינו למען עמנו'. שאלתי אותם: 'למשפחה השנייה הזאת, עם ישראל, מה יש לכם להגיד?' פה הם דיברו במרירות, אבל זו הייתה המרירות היחידה ששמעתי מהם אותו לילה. הם אמרו: 'לאותו חלק מהעם, המכנים אותנו שופכי דם, להם אנחנו מבקשים שתגיד שאם שפכנו דם של גויים, זה לא מפני שדם של גוי הפקר בעינינו, אלא מפני שדם של יהודים אינו הפקר בעינינו! היטלר השמיד שישה מיליון יהודים, והאנגלים השולטים בארץ הזו מתאכזרים לאוד המוצל מהאש, ולא נותנים להם למצוא מקלט פה במולדת ונגד ההתעללות הזאת של הבריטים אנחנו ניהלנו את המאבק'. והם גמרו במילים: 'אין אנחנו טרוריסטים, אנחנו פטריוטים, ועשינו מה שעשינו לטובת עמנו'."

נתן אלתרמן, "בליל ההתאבדות",
הטור השביעי, דבר, 25 באפריל 1947

הרב יעקב גולדמן, עדות, ללא ציון תאריך,
מכון זאב ז'בוטינסקי, תל-אביב

בקולר אחד

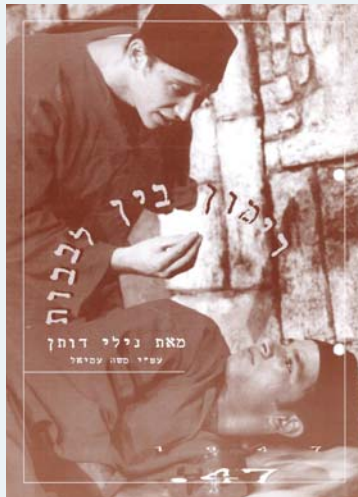
הסופר חיים הזז (1898–1973) הקדיש את ספרו "בקולר אחד" לתיאור הקשר הנרקם בין השניים בציווק המוות, למשמעותו המשתנה של הזמן הפרטי והלאומי במציאות חייהם ובמיוחד לזמן שהופך למשמעותי מהרגע שבו הם מחליטים לקחת את גורלם בידם ולא להמתין באפס מעשה לבוא התליינים.

על החיבור בין אירועי העבר למציאות חייהם הנוכחית הוא כותב: "מפעם לפעם סיפר מנחם [מאיר פיינשטיין] לפניו מקצת מעשים ועלילות שיש לו בידו: יריות, מוקשים, פיצוץ שדה-תעופה, ביזת מחסן נשק. אמר מעשי הראשונים שעלו לגרדום. מכאן למלחמת היהודים עם הרומאים, ליוחנן מגוש-חלב, לשמעון בר-גורא, למלחמת הקנאים בירושלים. משם לסיקריים ולאנשי מצדה, לאלעזר בן יאיר.

– היו אנשים גיבורי-החיל! – עמד בפנים זקופות, כשידו היחידה פשוטה בגאונות בחללו של ציווק-המוות ודקלם אותם דברים שאמר אלעזר לחבריו לפני מותם. – הן קיבלנו עלינו שלא נהא עובדים את הרומאים...

...אותם דברים רחוקים שאירעו אלפיים שנה קודם-לכן נמצאו קרובים להם, קרובים יותר מדברים שאירעו בימי אבותיהם, דור אחד לפניהם".

חיים הזז, בקולר אחד, עם עובד, תל אביב תשל"ז, עמ' 9

יוסי עיני, בתפקיד משה ברזני (שוכב) ואורן שבו בתפקיד מאיר פיינשטיין, תוכניה - "רִמּוֹן בִּין לִבְנוֹת" - מחזה מאת נילי דותן על פי משה עמיאל, במאי דור פלס, בהפקת עמי רם - "רם שרותי תרבות", צילום: דינה גונן, 1996

וְזָלְזָה הָיָא לְשׁוֹת לְשָׁעוֹת שְׁעָמִים
עוֹד חַיִּים עָלֶיהֶן דָּעִי בְּד וְצֵל לְחֵם.

בְּשָׁעוֹת שְׁכָאֵלִי מַסְכִּיד אֶת הַקָּרֵב
הָאוֹיֵב
הַחֹרֵק שְׁנָיִם.

לְשָׁעָה שְׁכָאֵלִי, הַדּוֹלָקָה לֹא לְשָׁא, נֹאדְרֵי הַמִּתִּים הַשְּׁנָיִם.

אֶף לֹא זֶה גִּזְלָם! כִּי בְּעוֹד הֵם נוֹפְקִים
רְסוּקֵי לְבָבוֹת וּזְרוּעַ,
בְּכֵר שְׁאָדָה מַסְכְּדָם, בְּחֶמֶת אוֹיְלִים,
אֶת שְׁעַת אֶרְבָּנָם
לְסִתְּבוֹת לְקָרֵעַ.

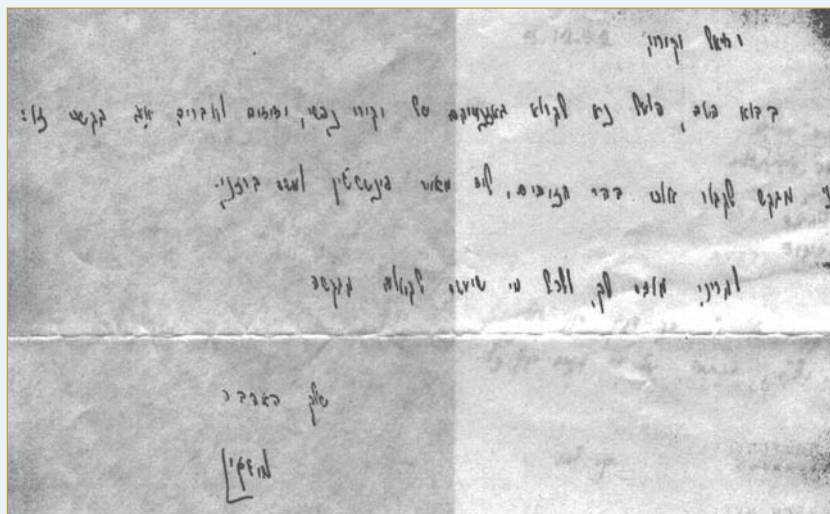
בְּכֵר שְׁאָדָה מַסְכְּדָם הַטּוֹבָעָה בְּבָצָם
עַל הַמֶּשֶׁךְ הַתְּכֵנִית שְׁפִינָה פְּנִי-הָרֵג.
עַל הַמֶּשֶׁךְ הַיְּהִירוֹת,
עַל הַמֶּשֶׁךְ הַמְּלִיחָה
שֶׁל קְרוֹזִים מְדֻשִּׁים עַל-הַסֶּקֶךְ.

וְסִגְלֵל שְׁשָׁנִים תִּסְסוּהוּ בְּיָד, –
הוּא נִגְזַל מִיָּדָם, שְׁכָפְרָה בְּשִׁלְהֶבֶת
וְנִגְזַל הַמִּינוֹק הַמֶּסֶד (כֵּן, אֶחָד וּ),
שְׁרַפֵּךְ לְמִתְרַת בְּרִבְכָּת.

נתן א

בקשתו של מנחם בגין

מנחם בגין (1913-1992), מפקד האצ"ל וראש הממשלה השישי, ראה בסיפורם מופת לגבורה, להקרבה ולאחדות ישראל הבאה לידי ביטוי, בין היתר, בעובדה שמשה הוא בן עדות המזרח ומאיר – אשכנז. בצוואתו ביקש בגין להיקבר לצדם בהר הזיתים עם רעייתו עליזה. קבריהם הפשוטים, שעליהם חקוקים רק שמותיהם ותאריכי חייהם, מעידים על צניעותם.

“יחיאל יקירי, בבוא היום, הואל נא לקרוא באחזניהם של יקירי נפשי, ידידים וחברים את בקשתי זו: אני מבקש לקבור אותי בהר הזיתים ליד מאיר פיינשטיין ומשה ברזני והריני מודה לך, ולכל מי שיעשה לקיום הבקשה. שלך באהבה מ. בגין”.

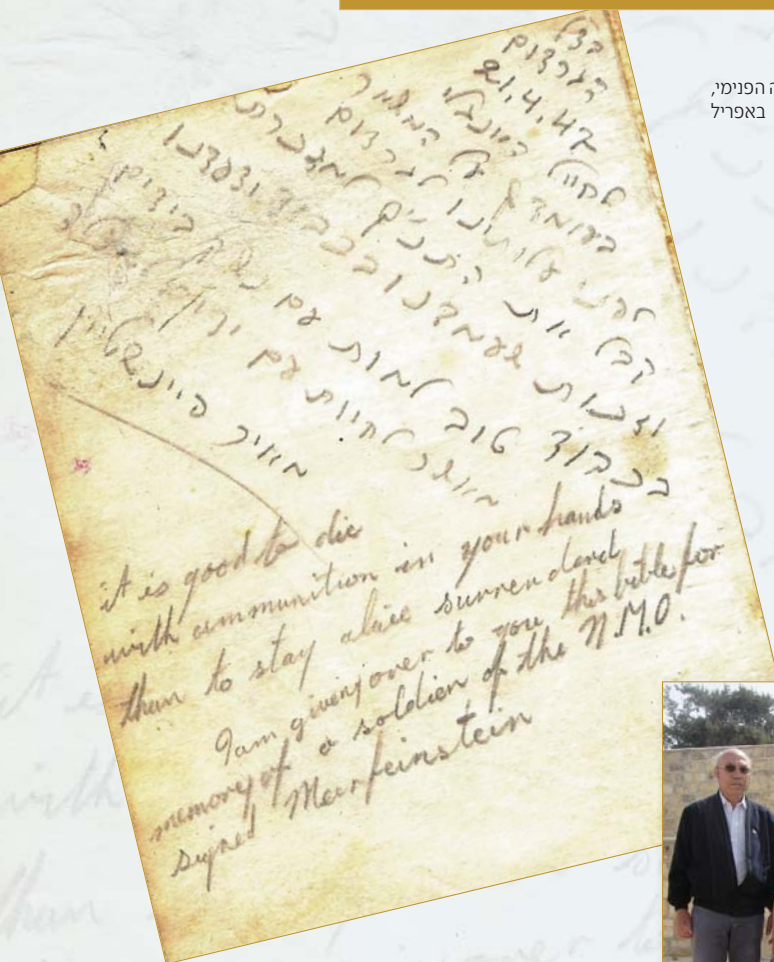
בקשת מנחם בגין להיקבר בהר הזיתים ליד קבריהם של משה ברזני ומאיר פיינשטיין, 14 באפריל 1977

אזכרה ראשונה למשה ברזני ומאיר פיינשטיין בהיכל הגבורה שקדם למוזיאון. מימין לשמאל: מנחם בגין, שר בממשלת לוי אשכול ומפקד האצ"ל לשעבר, בנימין פיינשטיין, אחיו של מאיר, לולו והמקובל אברהם ברזני, הורי משה, הרב אריה לויין, איתן לבני, יו"ר עמותת אסירי עכו ירושלים. 1968.

השבת התנ"ך

מאיר פיינשטיין, כיתוב בעמוד הכריכה הפנימי,
גוסטב דורה, תנ"ך בתמונות, 21 באפריל
1947, באדיבות אליעזר פיינשטיין

בני משפחות ברזני, פיינשטיין וגודווין
ליד קבריהם של משה ומאיר בהר הזיתים, 23 באפריל 2007

על פי צוואתו של הסוהר הבריטי תומס הנרי גודווין הושב התנ"ך למשפחת פיינשטיין. האירוע, שהתקיים במזיאון אסירי המחתרות - ירושלים ב-ב' באייר תשס"ז (19 באפריל 2007), מחבר אותנו לדרמת חייהם הצעירים, 60 שנה לאחר האירוע.

מדינת ישראל
משרד הביטחון - יחידת המודיעונים
מודיעון אסירי המחטרות - ירושלים

צילום: משה כהן

שעות הפתיחה

א' - ה' בין השעות 09:00 - 17:00

ו' ושעות חריגות בתיאום מראש לקבוצות מעל 25 איש.

כתובת: משעול הגבורה 1, מגרש הרוסים ת.ד. 31500, ירושלים 91314

טלפון: 02-6233166 **פקס:** 02-6250651

דואר אלקטרוני: hamachtarot_jerusalem@mod.gov.il

כיצד להגיע?

המודיעון נמצא במגרש הרוסים בסמוך לקריית העירייה.

רכב פרטי: חניה בתשלום בחניון קריית העירייה, או בחניונים הסמוכים.

קווי אוטובוס: 6, 19 (ירידה בתחנת הנביאים - פינת הרב קוק)

הרכבת הקלה: תחנת ה"עירייה" (כיכר ספרא)

הכניסה בתשלום.

הדרכה לקבוצות מעל 25 איש ללא תשלום נוסף ובתיאום מראש.